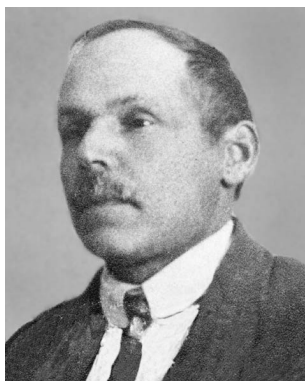

В. А. Потульницький

Лашенко Ростислав Митрофанович

ЛАЩЕНКО Ростислав Митрофанович (01(13). 09. 1878, м. Єлисаветград Херсон. губ., нині Кіровоград – 30. 10. 1929, Прага) – правознавець, історик права, політичний діяч. Син [Митрофана](#), брат [В'ячеслава](#), батько [Галини](#) та [Ростислава](#) Лашенків. Закін. гімназію в Єлисаветграді (1896), юрид. факультет Університету св. Володимира у Києві (1905). Працював юристом у судових установах Києва (1905–16), київ. мировим суддею (1916–17). У 1918 – голова 1-го департаменту Київ. апеляц. суду; 1919 – чл. Верхов. слідчої комісії Директорії; водночас 1918–19 – викладач історії укр. права Київ. нар. університету. Від 1920 – на еміграції. Був головою Наддніпрян. допомогової секції при Укр. громад. комітеті у Львові. 1921–23 – доцент, 1923–25 – надзвич., 1923–29 – звич. проф. факультету права і сусп. наук УВУ в Празі. Співзасн. і голова Правн. товариства у Празі (1923–29), чл. Істор.-філол. товариства (1924–29). Наук. діяльність Л. полягала переважно у систематизації дослідж., зроблених раніше. Він першим із укр. вчених розробив лекц. і семінар. курси історії укр. права, поєднавши своєрід. синтезом народниц. і державниц. ідеологій різнорідні теорії, погляди та концепції. Першочерг. увагу Л. приділяв вивченню держ. ладу та держ. творчості українського народу, а не його анарх. рухів. Він вважав, що в Україні, як і в ін. країнах, політ. ідеї, настрої та орієнтації мінялися, еволюціонували: у деякі періоди переважали демократ. ідеї (напр., за часів Б. Хмельницького, І. Брюховецького, у 1917); іноді вони зовсім зникали (Галиц. князівство у 13 ст.) або змагалися з аристократ. ідеями. Ці орієнтації диференціювалися залежно від особливостей поперед. істор. розвитку України і тих ідей, що виступали носієм нестабільності у минулому. Аристократ. і демократ. орієнтації визначали зміст й характер майбут. ладу, який, у свою чергу, уособлювався в монарх. або респ. формах правління. Осн. підходи Л. до трактування історії давньої Русі, які він

намагався екстраполювати у майбутнє, ґрунтувалися на спробі довести, що укр. народів з огляду на його істор. традиції органічно притаманні ідеї народоправства, демократизму, рівноправності та відсутності становості, що в Україні-Русі з її демократ. устроєм, вічами, високим рівнем розвитку громад. життя не було передумов для поширення ідеї про спадкового монарха. На відміну від [М. Грушевського](#), який стверджував, що укр. індивідуалізм не має під собою жодних реал. підстав і що натурі українця, як і натурі росіянина, однаковою мірою відповідає землеволодіння на колектив., громад. засадах, Л. вважав, що думки про неприродність власниц. змагань укр. селян стосовно землі не знаходять підтвердження ні в джерелах укр. права, ні в минулому українського народу. Спираючись на ідею федерації з Росією та власні дослідж. істор. традицій Київ. Русі та Переяслав. договору 1654, вибудував федеративну концепцію держ. устрою України. Політ. устрій Київ. Русі розглядав з позицій теорії держ. права, зокрема вже виробленої у європ. політ. та юрид. науках концепції «союзу держав» і «союзної держави». Л. виокремив 4 осн. концепції політико-юрид. підстав та змісту Переяслав. договору 1654: неповна інкорпорація України Росією, що складалася з поєднання принципів автономії, федерації і конфедерації; з'єднання України з Росією на засадах васал. залежності; юрид. форма з'єднання у вигляді реал. унії між Україною та Росією; теорія з'єднання України з Росією як особиста унія між царем та гетьманом, який уособлював укр. народ. Л. дотримувався думки, що концепція особистої унії формально найбільш реально відповідає змісту Переяслав. угоди 1654. В основу майбут. федератив. або конфедератив. зв'язку України з Росією він закладав 3 підвалини: добровільність, політ. самостійність, державність. Л. вважав земел. питання осн. для України, тому від його правильного вирішення залежатиме не тільки добробут укр. насел. та екон. відродження краю, але й існування самої укр. держави як держави хліборобської. Ці ідеї лягли в основу політ. федераліст. концепції держ. устрою України, розробленої Л.

Основні праці

Литовський статут яко пам'ятник українського права // Наук. зб. УВУ в Празі. 1923. Т. 1; Переяславський договір 1654 року між Україною і царем Московським // Ювілей. зб. УВУ в честь С. Дністрянського. Прага, 1923; Лекції по історії українського права. Т. 1–2. Прага, 1923–24; К., 1998; Ідея права власності на землю на Україні // Наук. зб. Укр. університету в Празі. 1925. Ч. 1; Цивільне право. Ч. 1. Подебради, 1925; Визволення балканських народів // Діло. 1927. Ч. 181–184; Український «копний» процес (по карній справі) на одному прикладі // Зап. Укр. госп. академії у Чехо-Словац. Респ. Подебради, 1927. Ч. 1; Вінець дівочий (crinile) як інститут литовсько-українського права // Там само. 1929. Ч. 2; Українська студентська громада у Варшаві в 1901–1903 рр. // З минулого: Зб. Укр. наук. інституту у Варшаві. 1937.

Рекомендована література

1. Потоульницький В. А. Історія української політології. Концепція державності в українській зарубіжній історико-політичній науці. 1992;
2. Його ж. Нариси з української політології (1819–1991). 1994 (обидві – Київ).

Бібліографічний опис:

Лашенко Ростислав Митрофанович / В. А. Потоульницький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-53486>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).